

บทคัดย่อ

จากผลการสำรวจพื้นที่ทุ่นระเบิดในอำเภอทาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ส่วนมากเป็นป่าทึบ อยู่ห่างจากแนวชายแดนประมาณ 1-3 กิโลเมตร ซึ่งส่วนใหญ่เคยถูกใช้เป็นที่ตั้งของเขมรแดง มีช่องทางข้ามไปมาระหว่างชายแดนไทย-กัมพูชาอยู่หลายช่องทาง และมีจำนวนผู้พิการจากภัยทุ่นระเบิดมากถึง 36 เปอร์เซ็นต์ ในจำนวนพื้นที่ 4 อำเภอที่มีผลกระทบจากภัยทุ่นระเบิด ซึ่งปัจจุบันชาวบ้านก็ยังสงสัยว่าจะยังมีทุ่นระเบิดหลงเหลืออยู่ตามแนวชายแดนและภายในหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ของกาวิจัย เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ ปัญหาและสาเหตุของปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รูปแบบการให้ความช่วยเหลือจากเครือข่ายทางสังคม ของชาวบ้านผู้พิการจากภัยทุ่นระเบิด ผลการวิจัยพบว่า

ชาวบ้านจำนวนมากกลายเป็นคนพิการเนื่องจากเหยียบทุ่นระเบิด สาเหตุสำคัญมาจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีฐานะยากจน จำเป็นต้องเข้าไปใช้พื้นที่ดังกล่าวเพื่อหาเลี้ยงชีพ โดยการเข้าไปทำเกษตรกรรม เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ การเข้าไปหาหญ้าคา หาของป่า และพื้นที่ทุ่นระเบิดบริเวณตามแนวชายแดนได้ถูกจัดสรรให้เป็นพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน โดยที่พวกเขาทราบว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นสนามทุ่นระเบิดมาก่อน

ผลจากความพิการได้ก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างมาก ทั้งผลกระทบในด้านร่างกาย ผลกระทบทางด้านจิตใจ และผลกระทบทางด้านสังคม เพราะพวกเขาไม่สามารถที่จะทำหน้าที่ต่อไปได้เหมือนเดิม จึงก่อให้เกิดปัญหาตามมาภายหลัง ทั้งในด้านการประกอบอาชีพ การดูแลครอบครัว เพราะผู้พิการส่วนมากจะเป็นหัวหน้าครอบครัว อีกทั้งยังมีปัญหาด้านการรักษาพยาบาล การฟื้นฟูผู้ประสบภัย และความเสี่ยงในการเข้าไปเหยียบทุ่นระเบิดซ้ำของชาวบ้าน เนื่องจากหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากทุ่นระเบิดยังมีน้อย และยังไม่มีความชัดเจนในการให้ความช่วยเหลือผู้พิการจากภัยแบบยั่งยืนอีกด้วย

กล่าวได้ว่า ความยากจนของผู้ประสบปัญหาจากภัยทุ่นระเบิด จัดเป็นปัญหาหนึ่งที่ขัดขวางการพัฒนาพื้นที่และการพัฒนาประเทศ เนื่องจากในบางพื้นที่ของประเทศที่ยังเป็นพื้นที่ทุ่นระเบิดอย่างหนาแน่น ไม่เพียงแต่ประชากรจะได้รับความยากลำบาก เกิดความหวาดผวา หากยังทำให้ชาวบ้านไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ เพื่อทำการเกษตร การติดต่อสื่อสาร การใช้แหล่งน้ำ หรือแหล่งวัตถุดิบธรรมชาติ ส่งผลให้เกิดความยากจนทางเศรษฐกิจตามมา

สภาพของร่างกายทำให้ผู้พิการรู้สึกตัวเองด้อยค่า เสียใจ ห่อเหี่ยว เป็นปมด้อยที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ จึงกลายเป็นคนที่หดหู่ได้ง่าย อารมณ์เสีย ชอบตำหนกคนในครอบครัว ดิ่มสุราและร้องไห้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวก็จะไม่สามารถทำมาหากินเพื่อเลี้ยงครอบครัวได้ จึงยิ่งทำให้รู้สึกว่าคุณเองกลายเป็นภาระแก่ครอบครัว ส่วนมากผู้พิการจะใช้เวลาประมาณ 3-4 ปี จึงจะทำใจยอมรับสภาพได้ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สามารถยืนหยัดขึ้นมาได้อีกครั้งคือ การได้รับกำลังใจจากคู่วิตและคนในครอบครัว โดยเฉพาะจากลูก ซึ่งเป็นเหมือนสิ่งเดียวที่ทำให้ผู้พิการเกิดพลังชีวิตเพื่อลุกขึ้นสู้อีกครั้ง

ความคาดหวังในอนาคตของพิการ ส่วนมากวางแผนที่จะทำงานที่มั่นคง ถนัด และสามารถจะทำได้ เช่น ทำโรงสี เปิดร้านขายของชำ ร้านซ่อมจักรยานเลี้ยงปลา เลี้ยงวัวควาย แต่ก็ยังขาดเงินที่จะมาลงทุน การกู้ยืมเงินจากกรมประชาสงเคราะห์ตามสิทธิคนพิการก็ต้องมีคนค้ำประกัน และคนพิการบางคนก็ไม่อยากเป็นหนี้สินใคร

การให้ความช่วยเหลือเพื่อให้ผู้พิการจากภัยทุพระเบิดสามารถพัฒนาศักยภาพตนเอง จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นสัมพันธภาพในครอบครัวและชุมชน การสนับสนุนจากสังคม องค์กรท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อช่วยเหลือผู้พิการให้สามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้มากที่สุด ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม